

7-1-2017

การนำเครือข่ายทางสังคมออนไลน์มาใช้เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับผู้เรียนในยุคการศึกษา 4.0

โสมฉาย พุฒยานันต์

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal>

Part of the [Education Commons](#)

Recommended Citation

พุฒยานันต์, โสมฉาย (2017) "การนำเครือข่ายทางสังคมออนไลน์มาใช้เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับผู้เรียนในยุคการศึกษา 4.0," *Journal of Education Studies*: Vol. 45: Iss. 3, Article 15.

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal/vol45/iss3/15>

This Article is brought to you for free and open access by Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Education Studies by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

การนำเครือข่ายทางสังคมออนไลน์มาใช้เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ศิลปะสำหรับผู้เรียนในยุคการศึกษา 4.0

Using of Online Social Networks to Support Art Education for 4.0 Learners

โสมฉาย บุญญานันต์

บทคัดย่อ

ในยุคที่การแสวงหาความรู้ทำได้รวดเร็ว เนื่องจากความรู้มีลักษณะเปิดและเข้าถึงได้สะดวกผ่านอุปกรณ์สมัยใหม่ เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต ทำให้คุณลักษณะของผู้เรียนเปลี่ยนไป เป็นผู้เรียนที่มีความคุ้นเคยกับเทคโนโลยีดิจิทัล การจัดการเรียนการสอนศิลปะจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนจากรูปแบบเก่าในห้องเรียนที่มีครูเป็นผู้บรรยาย สาธิต มอบหมายงาน ให้นักเรียนปฏิบัติ เป็นการศึกษายุคใหม่ ที่เน้นการแสวงหา มีความท้าทายความคิด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้ได้เอง สามารถสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ ต่อยอดความรู้เดิม พัฒนานวัตกรรมที่เหมาะสมกับตนเอง และสังคม

การจัดการเรียนรู้ศิลปะสำหรับผู้เรียนในยุคการศึกษา 4.0 นำเอาหลักการที่สัมพันธ์กับความต้องการของคนในยุคสมัยใหม่ ที่คุ้นชินกับการทำงานโลกออนไลน์ที่มีอุปกรณ์สมัยใหม่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอน โดยใช้สังคมออนไลน์ และสื่อออนไลน์มาสร้างกิจกรรม ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสนุก และเกิดทักษะในการสืบค้นความรู้ด้วยตนเอง และเกิดเป็นสังคมการเรียนรู้ศิลปะผ่านโลกออนไลน์ที่เหมาะสมสำหรับผู้สอน และผู้เรียนในยุคดิจิทัล

คำสำคัญ: เครือข่ายทางสังคมออนไลน์/การจัดการเรียนรู้ศิลปะ/การศึกษา 4.0/

Abstract

In era where knowledge is view as easily accessible, commodity information via modern devices such as smart phones, tablets, help the students to gain suitable exchange arts knowledge faster. The students are familiar with digital technology may feel the effect of these changes. Art Education teaching methodology had to be adjusted from the old format In a classroom with a teacher who described and demonstration, while students practices the assignments. This study is focused on acquiring challenging ideas Opportunities for learners

Learn Self Create new knowledge further knowledge Innovation for themselves and society.

Art Education for students in 4.0 is related to the needs of people in the modern era. The online world is accustomed to working with modern equipment to support learning.

KEYWORDS: ONLINE SOCIAL NETWORK/ART EDUCATION/LEARNING 4.0

บทนำ

ศิลปะเปรียบเสมือนภาษาสากลที่ไม่ว่าเด็กชาติใดในโลกก็มีความเข้าใจตรงกัน โดยมีการแสดงออกทางศิลปะที่เหมือนกันในแต่ละช่วงวัย อาจจะมีแตกต่างก็ตรงวัฒนธรรมของแต่ละภูมิภาค เด็กแต่ละวัยควรได้รับการกระตุ้นและส่งเสริมจินตนาการเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และพัฒนาด้านศิลปะอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญการเรียนรู้ศิลปะของเด็กแต่ละวัยต้องมีการยืดหยุ่นและหลากหลายรูปแบบ เพราะกิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากวิชาอื่น จึงต้องเลือกกิจกรรมที่ตอบสนองความสามารถของเด็กแต่ละวัย ที่ผ่านมา ครูผู้สอนศิลปะนิยมใช้รูปแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมที่อิงแนวคิดทฤษฎีและหลักการตามที่นักวิชาการทางศิลปศึกษาต่าง ๆ ได้กำหนดไว้ ซึ่งแม้ว่าแนวทางวิธีการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวจะยังสามารถนำมาใช้ได้ใช้ในการจัดการเรียนการสอนศิลปะในปัจจุบัน หากแต่ความเปลี่ยนแปลงไปของเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เข้ามามีอิทธิพลต่อชีวิตเด็กรุ่นใหม่ ส่งผลให้คุณลักษณะในการเรียนรู้และความสนใจของผู้เรียนในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไป การจัดการเรียนการสอนศิลปะสำหรับผู้เรียนในยุคการศึกษา 4.0 ซึ่งมีความคุ้นเคยต่อเทคโนโลยี และเป็นผู้เรียนที่ผ่านกระบวนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมาอย่างเต็มรูปแบบ จึงต้องมีการปรับปรุงวิธีการให้ทันสมัย ทำทลายความคิด มีความเป็นตามทีหลักสูตรศิลปศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการเรียนรู้สำหรับเด็กไว้ นั้น กระบวนการจัดการเรียนการสอนจะต้องมีรูปแบบที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก ซึ่งที่ผ่านมา Paterakis (1976) อ้างถึงในอำไพ ตีรณสาร (2536) ได้เสนอแนวทางเกี่ยวกับวิธีการสอนไว้ดังนี้

1. การสอนศิลปะปฏิบัติ (Studio Art Teaching Approaches) ประกอบด้วยการสอนที่แตกต่างกัน 4 แบบ ได้แก่ ก) การสอนแบบเน้นประสบการณ์ (Art Approached Experimentally) ประกอบด้วยขั้นตอนในการเรียนรู้ในรูปแบบวงจร เริ่มตั้งแต่ การสำรวจ การแสวงหาความเป็นไปได้ต่าง ๆ การสรุปเป็นสมมุติฐาน และการทดสอบสมมุติฐานเพื่อการยอมรับหรือปฏิเสธสมมุติฐาน ซึ่งวงจรการเรียนรู้ นั้นจะต่อเนื่องกันไป ไม่มีวันจบสิ้น คุณค่าของการสอนแบบนี้จะช่วยพัฒนาทักษะ และความเข้าใจ รวมทั้งช่วยสร้างทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการทำงาน เพราะผลลัพธ์ของการเรียนรู้เปิดกว้างและไม่มีการกำหนดคำตอบ หรือผลลัพธ์ที่ตายตัวไว้ล่วงหน้า ทำให้รู้สึกว่าการเรียนการสอนเป็นการทำทลาย ทำให้เกิดความตื่นตัวอยู่เสมอ ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทำให้นักเรียนกล้าเสี่ยงในการตัดสินใจ การยอมรับข้อจำกัดต่าง ๆ ตลอดจนการยอมรับความล้มเหลว หรือความผิดพลาด โดยมองว่าเป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเอง ข) การสอนแบบมีศิลปินเป็นแบบอย่าง (The Artist as Model)

เป็นวิธีที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้สัมผัสประสบการณ์ตรงจากศิลปิน ผ่านการทำความรู้จักศิลปินจริง ๆ การสังเกตการทำงานศิลปะ การสนทนาหาความรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การประยุกต์วิธีการของศิลปินมาใช้ในการทำงานของตน การขอคำแนะนำ การวิเคราะห์งานของตน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาความรู้ความสามารถ สิ่งที่นักเรียนจะเรียนรู้จากศิลปินที่สำคัญ ๆ คือ ลักษณะการทำงานศิลปะ และบุคลิกลักษณะของตัวศิลปิน ค.) **แนวการสอนแบบมีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered Approaches)** หลักการพื้นฐานสำหรับการสอนแนวนี้ คือ การให้ความสำคัญต่อลักษณะเฉพาะของนักเรียนแต่ละบุคคล กล่าวคือ นักเรียนแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันในแต่ละคน ในหลายด้าน เป็นต้นว่า ด้านวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ความต้องการทางด้านร่างกาย ความสนใจ ระดับสติปัญญา ทักษะ และ ความถนัด การแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก และความไวต่อการรับรู้ ง) **การศึกษาแบบประสมประสาน (Interdisciplinary Studies)** คือการผสมผสานศาสตร์จากแหล่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยอาจใช้การสอนแบบเป็นทีม หรือครูสอนเพียงคนเดียวหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะมาเสริมความรู้ในบางเรื่องก็พอ

2. การสอนประวัติศาสตร์ศิลป์ (Teaching Art History) ประกอบด้วย แนวการสอนที่แตกต่างกัน 3 แบบ ได้แก่ ก) **แนวการสอนตามยุคสมัยทางศิลปะ (Chronological Survey)** เป็นการสอนที่ยึดเอายุคสมัยทางศิลปะเป็นแกน โดยการบรรยายที่ละยุคสมัย เริ่มต้นจากสมัยที่เก่าแก่ที่สุดแล้วไล่ลงมาตามลำดับ ทั้งนี้กรอบของเนื้อหาสำหรับการสอนในแต่ละยุคนั้น ผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดขึ้น วิธีการสอนแบบนี้ เป็นแนวการสอนที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน เหมาะสำหรับหลักสูตรที่เน้นการเรียนรู้ในเชิงพุทธิปัญญา ข) **แนวการสอนตามประเด็น (The Thematic Approach)** เป็นการสอนที่ให้อิสระกับผู้สอนในกำหนดจุดเน้น หรือประเด็นที่เห็นว่าสำคัญมาใช้เป็นแกนของเนื้อหาที่จะสอนได้มากขึ้น เช่น เน้นหลักการทางศิลปะ เน้นสภาพความเป็นอยู่ในสังคม หรือเน้นศิลปะกับศาสนา เป็นต้น สามารถนำแนวการสอนนี้มาใช้สอดแทรกหรือสลับกับการสอนตามยุคสมัยเพื่อให้บทเรียนน่าใจ ไม่จำเจ หรือยึดติดกับการสอนตามยุคสมัยมากเกินไป ค) **แนวการสอนตามความสนใจ (Spontaneous Approach)** เป็นวิธีการสอนที่คล้ายกับแนวการสอนตามประเด็น แต่การสอนแบบนี้ การคัดเลือกเนื้อหาจะเกิดจากความร่วมมือกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน โดยสอนจะนำอภิปรายให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ถึงเรื่องที่ผู้เรียนสนใจ จากนั้นจึงหาข้อสรุปของชั้นเรียน และผู้สอนจะสนองตอบต่อข้อสรุปนั้น ๆ โดยนำไปเป็นแนวในการจัดบทเรียน คุณค่าของการสอนแนวนี้คือทำให้ผู้เรียนสนใจติดตาม เพราะเป็นเรื่องที่ตนสนใจ และมีส่วนร่วมในการกำหนดเรื่อง การนำการสอนแนวนี้ไปใช้นั้นขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่นของหลักสูตร จึงเหมาะกับหลักสูตรรายวิชาที่มีความยืดหยุ่นสูง ซึ่งให้อิสระในการกำหนดบทเรียน แต่อาจไม่เหมาะกับรายวิชาที่มีขอบเขตเนื้อหาตายตัว เช่นในรายวิชาระดับพื้นฐาน ง) **แนวการสอนรายบุคคล (The Independent Approach)** หลักการสอนรายบุคคลนี้สามารถแก้ข้อจำกัดของแนวการสอนแบบตามความสนใจที่กล่าวข้างต้นได้ กล่าวคือ เป็นการสอนที่ตอบสนองต่อความสนใจของแต่ละบุคคลอย่างแท้จริง ซึ่งคล้ายกับการสอนวิชาศิลปะปฏิบัติที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสวงหาเรื่องที่ตนสนใจโดยอิสระ ในการดำเนินการสอนนั้น ผู้สอนจะให้ผู้เรียนกำหนดเรื่อง เป้าหมาย ขั้นตอน และวิธีการศึกษาเอง ซึ่งอาจทำขึ้นมาในรูปแบบของโครงการ ผู้สอนจะช่วยปรับโครงการให้กระชับ และมีความไปได้ในการศึกษา แนะนำแหล่ง

และวิธีการค้นคว้า ตลอดจนทำความเข้าใจกับผู้เรียนในการประเมินผล โดยปกติก็คือการประเมินผลจากโครงการที่ผู้เรียนได้เสนอไว้นั่นเอง คุณค่าของแนวการสอนรายบุคคล คือการสนองต่อความสนใจของผู้เรียนแต่ละบุคคลอย่างแท้จริง เป็นการปลูกฝังความรับผิดชอบ และการมีวินัยในตนเองการดำเนินงานตามขั้นตอนความพยายามในการ แก้ปัญหา และการประเมินความสำเร็จของตนเอง จากโครงการที่ตนได้วางไว้

3. การสอนศิลปะนิยม (Teaching Art Appreciation) ประกอบด้วย แนวการสอนที่แตกต่างกัน 4 แบบ ได้แก่ ก) **การสอนแบบเน้นความชื่นชม (Hedonistic Approach)** คือ การสอนที่เน้นให้ผู้เรียนรู้สึกถึงคุณค่าเชิงสุนทรีย์ หรือความรู้สึกภายในของบุคคล โดยใช้งานศิลปะเป็นการกระตุ้นเร้าความรู้สึก โดยผู้สอนจัดสถานการณ์ที่เอื้อต่อการที่ผู้เรียนจะมีโอกาสแสวงหา และบังเกิดความรู้สึกใดหนึ่งซึ่งอาจเป็นความรู้สึกชอบ ไม่ชอบซึ่ง ระทึกใจ หรือความรู้สึกอื่น ๆ จากจุดที่เกิดความรู้สึกเหล่านี้ ผู้สอนจะนำเสนอแง่มุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานศิลปะนั้น ข) **การสอนแบบเน้นสภาวะการณ์ (Contextualistic Approach)** แนวการสอนนี้มีส่วนคล้ายกับการสอนในแนวความชื่นชม คือการเน้นที่ความรู้สึก ของผู้เรียน แต่มีลักษณะเฉพาะ คือการสร้างสภาวะให้ผู้เรียนมีความรู้สึกร่วม โดยมีแนวความเชื่อว่า สภาวะการณ์ หรือสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกชื่นชมงานศิลปะ ค) **การสอนแบบเน้นโครงภายใน (Organistic Approach) หลักการพื้นฐาน** เป็นแนวการสอนที่ยึดโครงสร้างภายในงานเป็นแกนในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การเน้นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ในงาน การจัดวาง และความผสมผสานของส่วนย่อย ๆ ซึ่งนำไปสู่ภาพความกลมกลืน เป็นต้น เน้นการพิจารณาความสมบูรณ์ของโครงสร้างเป็นหลักในการตัดสิน และสัมผัสงาน ซึ่งจากจุดนี้อาจนำไปสู่การขยายความรู้สึกต่าง ๆ เฉพาะในแต่ละบุคคลได้ ง) **การสอนตามความนิยม (Normistic Approach)** เป็นการสอนที่มาจากแนวคิดเชิงปรัชญาแบบอุดมคตินิยม (Idealism) ซึ่งได้แก่การเน้นความเป็นสากล หรือสิ่งที่สังคมยอมรับ และถือปฏิบัติสืบต่อกันมา ดังนั้น เนื้อหา และ รูปแบบการนำเสนอจะมาจากแบบแผนซึ่งผู้ที่เป็นที่ยอมรับของสังคมได้กำหนดขึ้น ซึ่งมีแบบแผน และขั้นตอนที่กำหนดไว้แล้วอย่างชัดเจน

เครือข่ายทางสังคมออนไลน์ (Online Social Network)

เครือข่ายทางสังคมออนไลน์ เป็นรูปแบบของการติดต่อสื่อสารแบบสองทางระหว่างผู้สร้างเว็บ และผู้ใช้เว็บ โดยผู้สร้างเว็บจะเป็นผู้นำเสนอข้อมูลให้แก่ผู้อ่าน ผู้ที่เข้ามาอ่านก็สามารถสร้างเนื้อหาหรือตอบโต้กันเองได้และมีการสื่อสารกันเป็นจำนวนมากจาก 1 ไปเป็น 2, 3 จนกลายเป็นสังคมเครือข่าย (Social Networking) ซึ่งลักษณะของการสื่อสารกันนั้นจะเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ใช้งาน การแบ่งปันสิ่งที่ตนเองมี ในลักษณะของการร่วมกันผลิตเนื้อหาและข้อมูลภายในเว็บ การร่วมกันสร้างสรรค์ (Co-Creation) ขยาย (Extend) และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ (Connect) ระหว่างผู้ใช้ด้วยกัน อีกทั้งยังมุ่งเน้นให้ผู้ใช้เข้าถึงข้อมูลได้รวดเร็วและเป็นรูปแบบที่มีความเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล เช่น Wikipedia, Weblog, Facebook, Hi5, YouTube, Myspace, Twitter เป็นต้น (ภควัต รักรศรี, 2553)

คุนิสา ทดลา (2542) ได้ศึกษารูปแบบพฤติกรรมการสื่อสารในห้องสนทนาบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตพบว่า พฤติกรรมการสื่อสารของผู้สนทนาเป็นไปทั้งในรูปแบบที่แตกต่างและคล้ายคลึงกันกับการแสดงออกในโลกของความเป็นจริง โดยที่การสื่อสารบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจะเปิดโอกาสให้ผู้สนทนามีอิสระเสรีภาพในการแสดงออกในการสื่อสารอย่างไร้ขอบเขตในบริบทด้านการศึกษา เครือข่ายทางสังคม

ธีรวดี ถังคุบุตร (2552) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้แผนผังทางปัญญาเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาปริญญาบัณฑิต โดยใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบการเรียนการสอนออนไลน์ 4 คน และนิสิตปริญญาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 23 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้แผนผังทางปัญญามีคะแนนเฉลี่ยการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตัวอย่างการนำเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ศิลปะสำหรับผู้เรียนในยุคการศึกษา 4.0

การนำเครือข่ายทางสังคมออนไลน์มาใช้สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในวิชาศิลปะการช่าง สำหรับครู

วิชา 2736215 ศิลปะการช่างสำหรับครู (Art and Craft for Teachers) เป็นรายวิชาเลือกในหมวดวิชาครู ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างกิจกรรมทางศิลปะการช่างแขนงต่าง ๆ สำหรับโรงเรียน โดยเน้นการให้ความรู้เรื่องเทคนิคในการสร้างงานศิลปะการช่าง และการเลือกใช้วัสดุในการปฏิบัติงาน นิสิตที่เลือกเรียนในรายวิชามีความหลากหลาย เป็นนิสิตที่มาจากสาขาวิชาต่าง ๆ กันจึงทำให้มีความไม่สะดวกทางด้านภาระนัดหมาย การสื่อสาร และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่สอนนอกเวลาเรียนระหว่างผู้สอนและผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนที่มาจากต่างสาขาวิชา ที่ผ่านมาจึงพบว่านิสิตที่ขาดเรียนในบางครั้ง จะไม่สามารถติดตามบทเรียนซึ่งเป็นงานในภาคปฏิบัติที่มีกระบวนการขั้นตอนในการทำค่อนข้างละเอียด และซับซ้อนได้ทัน ทำให้นิสิตไม่สามารถพัฒนาศักยภาพในการเรียนได้อย่างเต็มที่

ลักษณะการเรียนการสอนที่ผ่านมา เป็นการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นการปฏิบัติงาน โดยมีสัดส่วนของการบรรยายประมาณ 20 นาที และปฏิบัติงาน 2 ชั่วโมง 40 นาทีต่อสัปดาห์ (เรียนสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง) ผู้สอนใช้วิธีสาธิตการปฏิบัติงานประกอบการบรรยาย และใช้สื่อการสอนเป็นตัวอย่างผลงานจริง และให้ชมภาพตัวอย่างผลงานผ่านสื่อ PowerPoint เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานที่หลากหลาย จากนั้นมอบหมายงานให้ผู้เรียนปฏิบัติในชั้นเรียน โดยผู้สอนจะดูแลให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน และช่วยเหลือให้ผู้เรียนปฏิบัติงานจนสำเร็จ แล้วให้เขียนชื่อส่งงานท้ายชั่วโมง รูปแบบการสอนที่เคยใช้ข้างต้น เป็นรูปแบบการสอนการปฏิบัติงานแบบดั้งเดิม ซึ่งจะมีประสิทธิภาพเป็นอย่างยิ่ง เมื่อผู้เรียนเข้าเรียนตรงเวลา เริ่มปฏิบัติงานอย่างพร้อมเพรียงกัน มีทักษะพื้นฐานในการทำงานประดิษฐ์ และงานสร้างสรรค์ที่เท่าเทียมกัน และสามารถปฏิบัติงานได้เสร็จตามเวลาที่กำหนดได้ แต่ในสภาพการ

เรียนการสอนปัจจุบัน ซึ่งมีผู้เรียนที่มีความหลากหลายยิ่งขึ้น โดยเป็นผู้เรียนที่มาจากสาขาวิชาต่าง ๆ กัน นอกเหนือจากผู้เรียนในสาขาวิชาศิลปศึกษา ทำให้เกิดความแตกต่างของทักษะในการทำงานประดิษฐ์และงานสร้างสรรค์

ตาราง 1 กิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาศิลปะการช่างสำหรับครู

ชื่อกิจกรรม	ภาพตัวอย่างกิจกรรม	วัตถุประสงค์การเรียนรู้
1. การทำโคมไฟ I.Q. Lamp		<ol style="list-style-type: none"> 1. รู้จักคุณลักษณะของวัสดุแบบแผ่น 2. เรียนรู้คุณลักษณะของ pattern 3. สามารถตัดวัสดุในรูปแบบ pattern และประกอบเป็นโคมไฟได้อย่างประณีตเรียบร้อย
1. โมเสคลูกบิด		<ol style="list-style-type: none"> 1. เรียนรู้คุณลักษณะของวัสดุลูกบิดแบบต่าง ๆ 2. เรียนรู้การออกแบบลาย และการติดลูกบิดลงบนพื้นผิววัสดุ 3. สามารถนำลูกบิดมาติดลงบนวัสดุได้สำเร็จตามแบบ
2. เครื่องประดับ จากลูกบิด กระดาศ		<ol style="list-style-type: none"> 1. เรียนรู้คุณลักษณะของวัสดุประเภทกระดาศ 2. เรียนรู้วิธีการม้วนกระดาศเป็นลูกบิดในลักษณะต่าง ๆ 3. เรียนรู้วิธีการร้อยสร้อยจากลูกบิดกระดาศ
3. เดคูพาจ		<ol style="list-style-type: none"> 1. เรียนรู้คุณลักษณะของวัสดุกระดาศเข็ดปากพิมพ์ลาย 2. เรียนรู้คุณลักษณะของวัสดุที่เหมาะสมนำมาใช้ทำเดคูพาจ 3. สามารถทำเดคูพาจได้สำเร็จตามแผนที่วางไว้

ตาราง 1 กิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาศิลปะการช่างสำหรับครู (ต่อ)

ชื่อกิจกรรม	ภาพตัวอย่างกิจกรรม	วัตถุประสงค์การเรียนรู้
4. กระเป๋าผ้า Tote Bag		<ol style="list-style-type: none"> 1. เรียนรู้คุณลักษณะของวัสดุประเภทผ้า 2. เรียนรู้วิธีการเย็บผ้าแบบต่าง ๆ 3. สามารถออกแบบ และเย็บกระเป๋าตามแบบได้
5. ตุ๊กตาถุงเท้า		<ol style="list-style-type: none"> 1. เรียนรู้คุณลักษณะของวัสดุประเภทผ้ายัด 2. เรียนรู้วิธีการเย็บผ้าแบบต่าง ๆ 3. สามารถออกแบบ และเย็บตุ๊กตาถุงเท้าตามแบบได้
6. การมัดย้อม		<ol style="list-style-type: none"> 1. เรียนรู้คุณลักษณะของวัสดุประเภทผ้า 2. เรียนรู้คุณลักษณะของสีย้อมผ้า และวิธีการมัดย้อม 3. สามารถมัดย้อมผ้าได้สำเร็จตามแผนที่วางไว้
7. แกะดาบี่มจาก ยางลบ		<ol style="list-style-type: none"> 1. เรียนรู้คุณลักษณะของวัสดุประเภทยางลบแบบต่าง ๆ 2. เรียนรู้อุปกรณ์สำหรับแกะ และวิธีใช้ 3. สามารถแกะยางลบเป็นลวดลายตามแบบ
8. สร้างสรรค์ของที่ระลึกในโอกาส จุฬา 100 ปี		<ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถนำความรู้ในการทำงานช่างที่ได้เรียนตลอดภาคการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการทำของที่ระลึกได้ 2. สามารถอธิบายขั้นตอนการทำงานได้

การที่ผู้สอนต้องทำความรู้จัก เพื่อเรียนรู้ผู้เรียนให้ได้เป็นรายบุคคลในขณะที่ชั้นเรียนมีขนาดค่อนข้างใหญ่สำหรับวิชาปฏิบัติ (ในบางปีการศึกษา มีผู้เรียนถึงเกือบ 40 คน) จึงเป็นไปได้ค่อนข้างลำบาก นอกจากนี้การสื่อสารเพิ่มเติมนอกชั้นเรียน เช่น การมอบหมายให้นำวัสดุอุปกรณ์พิเศษมาใช้ในการเรียน การอธิบายวิธีการแก้ไขปัญหาระหว่างทำงาน หรือแนะนำแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม/ แหล่งขายวัสดุที่ผู้เรียนต้องการ ก็ทำได้ยากเมื่อเลิกชั้นเรียนแล้ว เนื่องจากผู้เรียนที่มาลงเรียนมาจากสาขาวิชาอื่น ๆ นอกจากนี้ การที่ผู้เรียนบางคนขาดเรียนในบางครั้ง หรือทำงานไม่เสร็จภายในเวลาที่กำหนด ทำให้มีความจำเป็นต้องติดตามงานเพื่อส่งให้ครบ หรือส่งนอกเวลาที่กำหนด ก็ทำได้ค่อนข้างยาก และในบางครั้งเมื่อมีผู้เรียนเป็นจำนวนมากอาจทำให้เกิดการสับสนในการส่งงาน และการตรวจให้คะแนน นอกจากนี้ จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในปัจจุบัน พบว่าผู้เรียนทุกคนนิยมใช้สื่ออินเทอร์เน็ต ทั้งในรูปแบบของสื่อทางสังคมในการสืบค้นความรู้ใหม่ ๆ เช่น website ต่าง ๆ หรือดูวิธีการสร้างสรรค์งานศิลปะผ่านคลิปวิดีโอใน youtube นอกจากนี้ ผู้เรียนในปัจจุบันยังใช้สื่อทางสังคมออนไลน์ เช่น facebook instagram และ pinterest ในการติดต่อสื่อสาร และแชร์ข้อมูลกับกลุ่มคนที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกันอยู่เสมอ แม้ขณะอยู่ในห้องเรียนถึงแม้ว่ามหาวิทยาลัยได้นำระบบ blackboard หรือ moodle มาใช้เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน แต่ระบบดังกล่าวก็มีรูปแบบที่ซับซ้อน และค่อนข้างเป็นทางการ ยังไม่สามารถบูรณาการเข้าสู่วิถีชีวิตปกติของผู้เรียนได้เท่ากับเครือข่ายทางสังคมออนไลน์

ด้วยวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ แต่ได้เรียนรู้อย่างไม่รู้ตัวทุกที่ ทุกเวลา และเกิดความรู้สึกสนุกในการได้เรียนรู้ รวมทั้งต้องการส่งเสริมให้เกิดการสื่อสารระหว่างกันในกลุ่มผู้เรียน และระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้เครือข่ายทางสังคมออนไลน์ “facebook” ในการช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนในวิชา 2736215 ศิลปะการช่างสำหรับครู โดยมุ่งหวังว่า ผลจากการวิจัยจะนำมาใช้เป็นแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาการสื่อสารระหว่างผู้สอนและนิสิตที่มาจากหลากหลายสาขาวิชา และมีพฤติกรรมทางการเรียนที่แตกต่างกัน เพื่อเป็นช่องทางให้ผู้สอนสามารถเรียนรู้ผู้เรียนเป็นรายบุคคล ผ่านการซักถาม และวิจารณ์ผลงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างกลุ่มนิสิตและอาจารย์ รวมทั้งเป็นพื้นที่สำหรับการเผยแพร่ผลงานของนิสิตไปสู่สังคมได้อีกในรูปแบบหนึ่ง ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้โดยไม่รู้สีกว่ากำลังเรียนผ่านสื่อที่เหมาะสมกับวัย และช่วยเพิ่มความภาคภูมิใจในผลงานของตน ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างเต็มประสิทธิภาพ บรรลุได้ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ ดังตัวอย่างเครือข่ายทางสังคมตามภาพ 1 ที่แสดงตัวอย่างของแนวความคิดศึกษาด้วยสื่อดิจิทัล

ภาพ 1 fanpage ซึ่งเป็นเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ที่ใช้สนับสนุนการสอน
ที่มา: <https://www.facebook.com/artcraft.arted.chula> (2015)

การนำเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ มาใช้ในกาสนับสนุนการถ่ายทอดองค์ความรู้นวัตกรรมการวิจัยทางศิลปศึกษา

ตัวอย่างความสำเร็จในการนำเอาเครือข่ายทางสังคมออนไลน์มาใช้ในการสนับสนุนการถ่ายทอดองค์ความรู้ นวัตกรรมการวิจัยทางศิลปศึกษา โดยการนำ facebook มาใช้ในการสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้าร่วมการถ่ายทอดความรู้การสร้างสรรคงานศิลปะหัตถกรรมจากนวัตกรรม “ดินจุฬา” วัสดุปั้นประกายมุกจากเปลือกหอยแมลงภู่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้จาก “งานวิจัยนวัตกรรมการพัฒนาต้นแบบและการถ่ายทอดกระบวนการสร้างสรรค์เครื่องประดับและงานศิลปะหัตถกรรม ดินจุฬา ของโสมฉาย บุญญานันต์ และ อินทิรา พรหมพันธุ์ (2556) ซึ่งการนำ facebook มาใช้เป็นสื่อในการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเป็นพื้นที่แสดงผลงานให้กับนักวิจัย และผู้เข้าร่วมโครงการ ช่วยให้งานวิจัยประสบความสำเร็จเป็นที่รู้จักในสังคม เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมในฐานะที่ช่วยเผยแพร่องค์ความรู้ ตามภาพ 2 ดังต่อไปนี้

ภาพ 2 fanpage ซึ่งเป็นเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ที่ใช้สนับสนุนงานวิจัยนวัตกรรม “ดินจุฬา”
ที่มา: <https://www.facebook.com/ChulaClay/> (2013)

บทสรุป

การนำเครือข่ายทางสังคมออนไลน์มาใช้เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ศิลปะสำหรับผู้เรียนในยุคการศึกษา 4.0 สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้เกิดพื้นที่การเรียนรู้ใหม่ ๆ สำหรับการสอนศิลปะ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความเป็นพลวัต และสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้และเผยแพร่องค์ความรู้ในการวิจัยทางศิลปศึกษาได้อย่างเหมาะสม ผู้เรียนได้มีโอกาสนำเสนอผลงานความสนใจของตัวเองผ่านอัลบั้ม portfolio แสดงผลงานส่วนบุคคล สามารถนำเสนอแนวความคิดของตนเองที่มีต่อการสร้างสรรค์ผลงานแต่ละชิ้น ได้ฝึกทักษะการเขียนอธิบายขั้นตอนในการทำ และการเขียนสะท้อนความคิดที่มีต่องาน ผู้สอนและผู้เรียนคนอื่น ๆ ได้มีโอกาสเห็นผลงานของผู้เรียนทุกคนอย่างทั่วถึงกัน และมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็น หรือความรู้สึกที่มีต่อผลงานนั้น ๆ ได้ฝึกทักษะการเขียน การวิจารณ์ผลงานศิลปะ และการแสดงความรู้สึกเชิงสุนทรียะที่มีต่อผลงานศิลปะอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตในปัจจุบันของผู้เรียนในยุค 4.0

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

คลาร่า ซีห์, ณัฐพัชรา ชีวิตานนท์ และคนอื่น ๆ, แปล. (2554). *ยุคแห่งเฟซบุค = The facebook era*. กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาส์น.

ธีรวดี ถึงคบุตร. (2552). *การพัฒนารูปแบบการออกแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้แผนผังทางปัญญาเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาปริญญาบัณฑิต*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญเรือง เนียมหอม. (2540). *การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนทางอินเทอร์เน็ตในระดับอุดมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ภควัต รัทศรี. (2553). *เครือข่ายสังคม (Social Networking)*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: http://www.coe.or.th/e_engineers/knc_detail.php?id=170. 3 สิงหาคม 2558.
- วันวิสาข์ เจริญนาน. (2555). *พฤติกรรมการใช้โซเชียลมีเดีย (รายงานผลการวิจัย)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัย
เอแบคนวัตกรรมทางสังคม การจัดการและธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.
- ศุณิสา ทดลา. (2542). *รูปแบบพฤติกรรมกรรมการสื่อสารในห้องสนทนาบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต*. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สรญา สาระสุภาพ. (2553). *การพัฒนาารูปแบบการเรียนรู้แบบเครือข่ายสังคมผ่านระบบออนไลน์ด้วยทฤษฎี
การเรียนรู้เชิงสถานการณ์เพื่อเสริมสร้างความตระหนักรหว่างวัฒนธรรมของผู้เรียนภาษา
ต่างประเทศ*. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำไพ ติรณสาร. (2536). *ขยายมุมมองการเรียนรู้ศิลปะ*. วารสารครุศาสตร์ 22(1): 64-76.
- แอนนินา นิราช. (2552). *เครือข่ายสังคมออนไลน์กับการแนะแนวการดำเนินชีวิตของผู้ใช้งานในเว็บไซต์
hi5.com*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Bynum, S.L. (2011). *Utilizing social media to increase student engagement: a Study of Kern Country Public Schools*. A M.Pa. Thesis for Public Policy and Administration, California State University, Bakersfield.
- Dabner, N. 2012. "Breaking Ground" in the use of social media: A case study of a university earthquake response to inform educational design with Facebook. *Internet and Higher Education*, 15: 69-78.
- Lenhart, A., Purcell, K., Smith, A. and Zickuhr, K. Social media & mobile internet use among teens and young adults. [Online]. 2010. Available from: <http://www.pewinternet.org/2010/02/03/social-media-and-young-adults/> [2012, July 11]
- Meejaleun, S., Boonlus, S., and Uratchanoprapon, A. The construction of the online-learning in a group activity using blended learning on the information communication and network system at grade 9. *International Journal of Advanced Computer Science* 1(2001): 118-121.
- Wodzicki, K., Schwammlein, E., and Moskaliuk, J. 2012. "Actually, I wanted to Learn": Atudy-related knowledge exchange on social networking sites. *Internet and Higher Education*, 15: 9-14.

ผู้เขียน

อาจารย์ ดร.โสมฉาย บุญญานันต์ สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 10330
อีเมล: soamshine.b@chula.ac.th